

Guió per la memòria del projecte de pati de l'Escola Barnola d'Avinyó

Dades generals del centre:

L'Escola Barnola és l'únic centre escolar del municipi i la majoria d'alumnes provenen del mateix poble, tot i que també venen alumnes del municipi d'Horta d'Avinyó, que és un agregat del poble. L'escola neix el 1974 gràcies a l'anomenat Pla d'Urgència dissenyat pel Ministeri d'Educació durant la dècada dels setanta. Això va significar un gran canvi educatiu en el municipi, que fins llavors només havia tingut una escola petita on els alumnes es separaven per raó de sexe.

Al llarg dels anys i a causa de diferents motius demogràfics, polítics i econòmics, l'escola ha anat passant per diferents situacions de dificultats i millores en la ràtio d'alumnes i mestres. Actualment, l'escola Barnola disposa d'una línia des de P3 fins a 6è, amb un total de 186 alumnes i una mitjana de 21 alumnes per aula. Amb un tant per cent d'immigració del 16'21%, provinent, majoritàriament, de països àrabs.

L'escola Barnola està ubicada al carrer Indústria número 6. És un edifici de l'any 1974 i al llarg dels anys ha anat renovant-se a poc a poc. Té espais grans, sobretot els passadissos i l'entrada que ens permeten fer agrupacions diverses fora de les classes. Comptem amb un pati molt gran per a primària amb moltes possibilitats, on també hi trobem l'hort. Un pati per a infantil. A més tenim el poliesportiu d'Avinyó situat just al costat de l'escola, la qual cosa s'aprofita per fer sessions d'educació física i extraescolars. També al costat mateix de l'escola es disposa d'un parc municipal, piscina, pistes de tennis i pàdel.

Des de la creació de l'escola, la comunitat educativa de l'Escola Barnola d'Avinyó ha tingut en compte l'espai com exterior com a espai d'aprenentatge. En un moment de canvis pedagògics, també implica canvis en els espais, i en aquest cas en l'espai exterior, amb l'objectiu d'enriquir el joc lliure dels infants i l'aprenentatge.

Memòria del procés:

La present memòria pretén recollir les idees essencials del projecte de transformació del pati desenvolupat. De totes maneres, per poder conèixer el procés en profunditat us convidem a visitar un bloc creat expressament per divulgar el projecte i mantenir informada a la comunitat educativa: [patibarnola](#)

- Expliqueu la necessitat de canvi de la que heu partit, el procés viscut i el microprojecte que presenteu.

El pati de l'Escola Barnola és un espai molt gran i uniforme, on es destina una zona molt gran al futbol i ofereix poques alternatives de joc. Tot i que des de l'àrea d'educació física, fa ja uns anys, s'han impulsat alguns projectes per intentar diversificar les propostes de joc i activitats, no és fins el curs 2015-2016 que es debat la necessitat d'aprofitar l'espai exterior com a entorn d'aprenentatge, fet que queda recollit en el Projecte de Direcció (2016-2020).

Així, el Projecte de Direcció (2016-2020) defineix clarament que els infants i el seu aprenentatge, esdevenen el centre de tota acció educativa, reflexionant així sobre els espais i els temps a l'escola. Aquest projecte de direcció, es basa en la recerca bibliogràfica de l'àmbit de la pedagogia i està inspirat en les experiències innovadores i exitoses d'altres escoles que l'equip directiu ha estat visitant des de fa més de 3 anys. Cal dir, que el Projecte Educatiu de Centre actual data de l'any 2014, i es preveu que, a partir del curs 2017-2018 es modifiqui i s'adapti per ajustar-lo al Projecte de Direcció (2016-2020).

L'escola Barnola té una superfície total de gairebé 6000m², essent la part no edificada de més de 4500m². Aquesta superfície, és a dir, el pati, actualment només s'utilitza per fer educació física i activitats puntuals (festes, exercicis amb el grup-classe, hort...) i els 30 minuts diaris de pati. Per tant, s'està desaprofitant l'aula més gran que té l'escola, i si el que es pretén és aconseguir una educació més integral, experimental, vivencial, treballant amb grups heterogenis (nivell, edat...) i horaris flexibles, cal replantejar els espais per adaptar-los a aquestes necessitats.

Davant de les necessitats detectades, i amb l'impuls del nou Projecte de Direcció (2016-2020), el curs 2016-2017 s'ha creat una comissió de pati, constituïda per: alumnat (2-3 alumnes presentats voluntàriament, des de 1r a 6è de primària), famílies (una desena de pares/mares), mestres (7 mestres, 2 d'ells formen part de la comissió escola verda), Ajuntament (Regidor d'Educació i Serveis Municipals i brigada), el Grup Ecologista d'Avinyó (Josep Bujons), l'artista local (Quim Moya), l'assessorament del Nousafareig (Carme Cols i Pitu Fernández) i la col·laboració puntal de Lluís Sabadell Artiga (Guia pràctica per co-crear a l'escola). Posteriorment, a partir del mes de febrer, el programa Hack The School ens ha facilitat un dissenyador (Jordi Batalla) que s'ha afegit a aquesta comissió, amb un treball sistemàtic setmanal.

L'Equip Directiu del centre ha liderat l'elaboració del projecte, tenint en compte les aportacions i visions de la resta de membres de la comissió, especialment atenent a les necessitats de l'alumnat.

- Així, el procés viscut es pot veure en el bloc creat expressament per explicar el desenvolupament del projecte (<https://blocs.xtec.cat/patibarnola/>), de totes maneres a continuació es detalla un resum de cada fase:
- **Fase 1 (inici):** En el curs 2015-2016, s'informa i s'explica a la comunitat educativa de l'Escola Barnola, la voluntat de transformar l'espai exterior de l'escola. En el curs, 2016-2017, creació de la comissió de pati, amb diferents representants de la comunitat educativa i amb la funció de ser dinamitzadors del procés.
- **Fase 2 (conèixer):** A partir del curs 2016-2017 es porten a terme diferents processos amb la comunitat educativa, per reflexionar al voltant dels tres patis: el pati recordat (el de la infantesa), el pati que tenim (el present), i el pati que desitgem (el futur). Es fa observació directa del que succeeix al pati, per part de l'alumnat de la comissió, es porta a terme una dinàmica amb el claustre i es passa formularis a les famílies, ex-alumnes i PAS.

-
Fase 3 (anàlisi de les dades): S'extreuen conclusions a partir de les observacions realitzades per l'alumnat de la comissió i les reflexions de la comunitat educativa, recollides en la fase 2.
-
Fase 4 (patis inspiradors): Els tutors de cada grup-classe presenten al l'alumnat projectes d'escoles d'arreu de Catalunya, que estan transformant els seus patis d'una manera cooperativa i participativa, implicant a la comunitat educativa. També, en Jordi Batalla, dissenyador assignat pel programa, aporta imatges (tenint en compte components lúdics i d'aprenentatge) d'altres patis i jardins perquè ens serveixin de referents i inspiració. A partir d'aquestes imatges, cada persona de la comunitat educativa (alumnes, mestres i famílies), mitjançant un post – it, selecciona una imatge que més li agrada i el lloc on s'ubicaria en el pati. Posteriorment, es realitza un treball d'anàlisi matemàtic i síntesi, a través d'uns gràfics de barres realitzat per l'alumnat de 3r de primària.
-
Fase 5 (Experimentar): Aprofitant la setmana de la igualtat de gènere (treball integrat amb el poble) ens vàrem proposar dedicar tot un matí (divendres 10 de març), a realitzar jocs populars i tradicionals amb el lema: *El joc no té gènere* També van participar alguns familiars, la Llar d'Infants l'Estel i la Residència Relat. L'objectiu era trencar amb els usos i activitats que normalment es fan servir en el pati per l'estructura física existent i les dinàmiques que s'estableixen.
-
Fase 6 (Dissenyar): Amb l'ajuda del dissenyador Jordi Batalla, es crea una sèrie de dinàmiques amb els diferents grups – classe per conèixer el pati desitjat: núvols de paraules (6è), maquetes (5è), dibuixos, mosaics i composicions (2n, 3r i 4t), vegetació (1r), l'hort (P5), pati de petits (P4 i P3).
-
Fase 7 (Proposta): S'analitzen les idees de l'alumnat, els suggeriments de les famílies, les aportacions de la persona responsable del Grup Ecologista (Josep Bujons) i de l'artista local (Quim Moya) i del cap de brigada de l'Ajuntament. Tota aquesta informació, l'equip directiu i el dissenyador, la

sintetitza i agrupa per temes comuns per tal d'elaborar una primera proposta d'un disseny viu.

- **Fase 8 (Revisió):** Es convida als membres del Nousafareig (Carme Cols i Pitu Fernández), amb l'objectiu d'explicar el disseny viu del projecte i que ells ens facin la seva valoració amb la intenció de millorar el projecte, enriquint-lo o si cal, modificant el plantejament.
- **Fase 9 (Divulgació):** Es convida a la comunitat educativa per explicar el disseny viu del projecte i a partir d'aquí reflexionar el plantejament. El 19 de maig es celebra a l'escola la Festa de Primavera, on s'explicarà tot el procés realitzat i el disseny elaborat. Des d'aquest moment,, la maqueta s'exposarà en diferents punts del poble, juntament amb una bústia d'opinió perquè considerem l'escola no només oberta al poble, sinó integrada en el poble.
- **Fase 10 (actuar):** Quan pensem en la transformació d'un espai de l'escola, en aquest cas l'espai exterior, és tan o més important pensar en la creació de quelcom nou, com també en el **manteniment** del que existeix i el que volem **preservar**. Per això, fins al moment el que hem fet és replantar vegetació morta o deteriorada i per la Festa de Primavera, es repassaran jocs pintats al terra i en altres zones del pati.

El microprojecte que presentem, és un primer esbós de disseny de la transformació del pati de l'escola. Després de tot el procés de cocreació, s'ha elaborat una maqueta representativa del que es pretén que acabi sent el pati desitjat per la comunitat educativa. En breu, es publicarà al bloc [patibarnola](#), el disseny detallat de cada un dels espais.

A continuació es detallen els espais que es crearan.

- Façana nord de l'edifici: espai d'acollida amb bancs i elements naturals, espai amb taules per dinar, jugar, treballar... Zona de joc simbòlic per primària.

- Arranjament del talús que voreja el pati de l'escola, per evitar l'esfondrament i esllavissament de terra i adequar-lo com a zona per poder plantar vegetació i passejar-hi.
- Disminució del camp de futbol de sorra, per crear una zona d'aprenentatge, amb diversos micro-espais naturals: bassa, arbres per crear ombres i delimitar, galliner, barraca de vinya per guardar eines i altres elements, desnivells, taules, pintura de pissarra a la paret...

- Zona del mig: creació d'espais musicals i artístics i insectari.

- Zona de la pista: creació de circuits pintats a terra per patinets i bicicletes. Pista de bàsquet, futbol sala, voleibol, bàdminton i hoquei.

- Pati dels petits: creació de diferents espais (construccions, panells d'experimentació, sorral, caseta ambientada, racó artístic, desnivells, cobert i vegetació diversa).

- Expliqueu el procés de cocreació i la reflexió pedagògica que heu tingut al llarg del procés.

La comissió del pati està formada pel conjunt de la comunitat educativa (alumnes, mestres, famílies, Ajuntament i col·laboracions externes). La seva funció és dinamitzar el projecte i col·laborar directament en el procés de transformació. En les diferents trobades realitzades, s'ha consensuat una visió comuna de l'espai exterior de l'escola, amb la intenció que esdevingui un espai harmònic i saludable dins de l'escola, on hi predominin els espais naturals i on s'hi pugui dur a terme una educació integral i el creixement personal dels infants. Per aquest motiu cal intervenir en l'entorn del pati per procurar que aquest sigui un espai ple de possibilitats d'aprenentatge i, al mateix temps, afavoreixi relacions positives i tranquil·les entre els infants. Entre les famílies, atrau molt la idea, d'intentar passar més hores a l'exterior, destinant el temps a activitats lúdiques i d'aprenentatge.

Tots plegats, ens hem adonat que la situació actual del pati de l'escola és la següent:

- Un espai molt gran i uniforme, destinant una zona molt gran al futbol i permetent activitats monòtones i repetitives amb poques possibilitats d'aportar nous aprenentatges i experiències.
- Pocs espais d'intimitat, amb llocs per seure, xerrar... Pocs espais amb taules.
- Manca d'ombra: pocs espais on els infants poden refugiar-se de l'intens sol durant els mesos més calorosos del curs.
- Casetes buides, sense vida, sense oferir cap ambient estimulant pels infants.

A mesura que el projecte ha anat avançant, els diferents membres de la comunitat educativa s'han adonat de la potencialitat de l'espai exterior com a espai d'aprenentatge, concloent el següent a les diferents trobades realitzades de la comissió:

- Aporta beneficis per a la salut. Està comprovat que durant la infància, el coneixement sobre el món, sobre si mateix i sobre els altres està regulat per les sensacions, els afectes i el moviment, per tant, un infant al qual se li respectin aquests processos és un infant que es desenvolupa d'una manera sana, a favor dels principis de la vida i del creixement. L'infant explora i aprèn movent, provocant canvis, preguntant, explorant la massa, el pes, la temperatura, la calor, la mida, la forma, barrejant, dissolent, enganxant i trencant, embrutant i netejant. En aquest aprenentatge hi ha autonomia, presa de decisions, personalització i compromís.
- El temps. La regulació del temps actual a la nostra escola és limitada i limitadora, oferint 30' a l'espai exterior on s'ha d'esmorzar, jugar i esbravar. Un temps insuficient i poc pacient que afavoreix l'agitació i els conflictes. Necessitem un temps més plàcid per gaudir i aprendre de l'exterior.
- Gaudir de l'entorn. El projecte elaborat contempla diferents espais que ofereixin diverses possibilitats, però amb la idea fonamental que volem potenciar l'entorn natural, tenint en compte tot d'allò incert que tenen els espais naturals. Un entorn canviant, ens possibilita un pensament també més acollidor de canvis, la creativitat...

Un entorn natural és un espai privilegiat per a la recerca sensorial, l'observació sobre els fets, fenòmens i canvis que s'hi donen. Un espai que convida els infants a estar en petit grup o en solitari, passant una estona amb un nou repte o simplement ser-hi.

- Vincular i conscienciar-se amb el medi. Som Escola Verda i volem portar a la pràctica aquesta educació ambiental, fomentant valors, l'aprenentatge, la sensibilitat, les necessitats i la responsabilitat. Sovint el pati, és terra de ningú, amb les conseqüències que això comporta: incivisme, degradació de l'espai,

estructures avorrides i repetitives... Ens adonem que cal harmonitzar l'exterior per afavorir la psicomotricitat, les relacions i oferir noves oportunitats metodològiques.

Totes aquestes reflexions conclouen a diverses preguntes que en el claustre de mestres haurem de realitzar en el futur més immediat, per assegurar una reflexió que provoqui la reformulació de la missió del pati dins el projecte d'escola, reflexionant al voltant de:

- el paper del joc i dels patis en el currículum.
- l'entorn dels conceptes d'*espais interiors i exteriors d'aprenentatge*.
- l'entorn del sentit de les prohibicions al pati.
- relació a la integració de les bicicletes en el recinte escolar.
- com gestionar el sentit comú per crear espais que ofereixin l'educació del risc evitant els perills?

En definitiva, es tracta de millores que no són merament estètiques, no només busquem espais físics bonics, amables... sinó que tenen darrere una ferma intencionalitat educativa: socialització, psicomotricitat, resolució de conflictes, creativitat, llibertat, exploració, experimentació, autonomia, seguretat... que reflecteixen les idees, les actituds, la moralitat, les creences de les persones.

- Expliqueu la col·laboració entre els diferents membres de la comunitat en les diverses fases del procés

Durant el curs 2015 – 2016, es va explicar la idea del procés de transformació del pati a la comunitat educativa (alumnes, mestres, consell escolar i Ajuntament), servint-nos de l'experiència d'altres escoles que havien engegat un projecte semblant a aquest, podent tenir complicitat per veure encerts i errors i a la vegada tenir una visió externa. A partir d'aquí, a l'inici del curs 2016 – 2017, es presenta el projecte a l'AMPA de

l'escola i es crea la comissió de pati, formada per diferents membres de la comunitat educativa.

A partir del novembre de 2017, sorgeix la possibilitat de presentar el projecte al programa Hack The School de la Fundació Jaume Bofill, i és des d'aquest moment, que l'equip directiu comença a redactar el projecte de manera ferma endreçant les idees, estructurant la feina feta i buscant la formació necessària per tenir les eines per fer-ho possible. És des d'aquest moment que contactem amb el nousafareig (Carme Cols i Pitu Fernández) per cercar l'assessorament en aquesta temàtica.

Mentrestant, l'alumnat voluntari de la comissió de pati, realitza tasques d'observació directe del joc dels infants i qüestionaris dels seus interessos, amb la intenció de fer una detecció de les necessitats dels infants i plantejar noves àrees de joc i aprenentatge.

En el mes de gener del 2017, ens visita la Carme Cols i el Pitu Fernández per fer un treball amb el claustre sobre l'espai exterior de l'escola. L'alumnat els explica les conclusions de les observacions i l'arquitecta de l'Ajuntament ofereix la seva visió sobre el projecte.

En el mes de febrer, el programa Hack The School, ens informa que hem estat seleccionats per formar part del programa i que disposarem de l'acompanyament d'un dissenyador, en Jordi Batalla. Ell és dissenyador industrial i la seva parella interiorista. Tot i que és de Barcelona, des de fa pocs anys viu a Pardines (el Ripollès). Des del primer moment es mostra disposat a col·laborar i fomentar el projecte que tenim entre mans. Abans de posar-nos a treballar, li passem tota la documentació necessària perquè es pugui informar de l'escola:

- Projecte Educatiu
- Projecte de Direcció (2016-2020)
- Projecte de pati (Activa't. Mou-te pel pati)
- Pàgines webs d'interès pel projecte:

[Natural urban solutions](#)

[Empreses d'Avinyó per demanar la col·laboració](#)

[Espais exteriors Departament d'Ensenyament](#)

[Elnousafareig](#)

[Artista local Quim Moya](#)

Acordem que ens trobarem els dimarts de cada setmana des de les 9 del matí fins a 13h del migdia. Les primeres sessions serveixen per conèixer el projecte i l'espai a actuar. Posteriorment, el dissenyador comença a treballar amb l'alumnat, en el disseny del nou pati i en l'anàlisi de dades. Paral·lelament, fem trobades amb les famílies i alumnes per explicar el procés i perquè ens aportin reflexions i propostes al projecte.

Durant aquest temps, altres persones aporten la seva visió al projecte: el responsable del Grup Ecologista d'Avinyó, ofereix idees, com per exemple, tallers de construcció de caixes niu, menjadores per ocells, hotel d'insectes i una bassa. L'artista local, Quim Moya, s'ofereix per portar algun artista a la residència d'artistes que regenta, perquè porti el seu granet de sorra al projecte, sorgeixen les idees de creació de jocs i joguines amb material reciclat o pintura de diferents espais de l'escola. Ex-alumnes de l'escola, ara alumnes de l'institut de la població veïna, recorden les seves experiències i la seva visió del nou pati. El cap de brigada de l'Ajuntament, ens aporta idees en els materials i el manteniment d'algunes de les propostes. L'arquitecta municipal valora positivament la transformació de l'espai, tenint en compte els criteris de seguretat i homologació d'estructures.

Finalment s'elabora un primer disseny del pati que volem, es convida a la Carme Cols i el Pitu Fernández perquè ens posin en qüestió el projecte i després de la revisió, es presenta a la comunitat educativa perquè puguin aportar les seves valoracions. Es realitzarà una Festa de Primavera (19 de maig) per explicar el procés viscut i a partir d'aquí, revisar, orientar i millorar tot el que s'ha proposat. La documentació sistematitzada de les propostes i de les activitats dels infants són recollides en imatges i escrits, la qual cosa ens possibilita dur a terme una anàlisi i una avaluació continuada del projecte. El projecte (maqueta i bústia d'aportacions) quedarà a disposició del

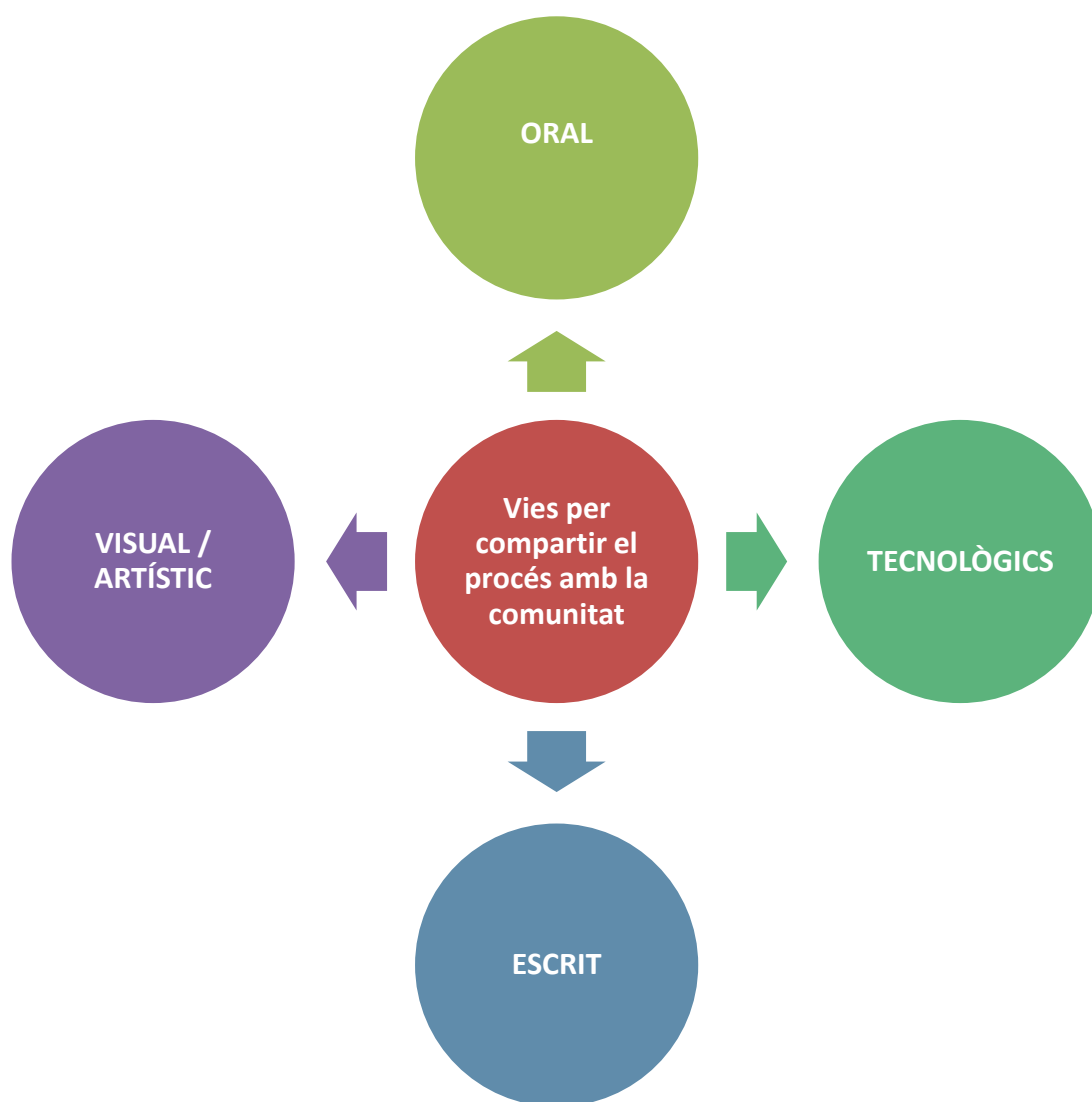

poble en diferents punts d'interès (Ajuntament, biblioteca, centre cívic, el Refugi –
casal de joves-) fins al final de curs.

- Expliqueu com heu compartit amb la comunitat el vostre procés.

La reflexió, l'intercanvi d'experiències i propostes sobre el projecte de pati ha estat i segueix sent un aprenentatge compartit en molts àmbits i amb moltes persones. S'han emprat diferents canals de comunicació:

Transmissió Oral:

- Fins a data d'avui, s'han realitzat 18 trobades de la comissió de pati, amb participació dels diferents agents. En les trobades de la comissió, hi ha hagut transmissió de la informació, divulgació del projecte i dinàmiques de reflexió multidireccional, és a dir, amb comunicació entre els diferents membres. El 28 d'abril, es va explicar el primer esbós del disseny del pati amb una crida oberta a totes les famílies de l'escola. Es farà una nova convocatòria de cara al 19 de maig (Festa de Primavera), per explicar el procés viscut i el disseny realitzat.

Comunicació escrita:

- Per fomentar la participació de les famílies, es va passar una circular per escrit o via correu electrònic, on les respostes es recollien en les bústies d'opinió i participació, ubicades en els diferents punts d'entrada i reunió de l'escola. També es va demanar l'opinió a alumnes, 10 ex-alumnes (que realitzaven unes pràctiques a l'escola), mestres i PAS.
- L'alumnat ha reflectit el que succeeix en el pati, mitjançant unes fitxes d'observació.
- S'ha divulgat el projecte a través del full trimestral que arriba a totes les famílies de l'escola.

Comunicació visual o artística:

- L'alumnat per dissenyar el que pati que tenim o desitgem mitjançant dibuixos, maquetes, fotografies i gràfics de barres.
- Dissenyador i alumnes per realitzar la maqueta final del projecte que s'exposarà a l'escola i en diferents espais del poble.

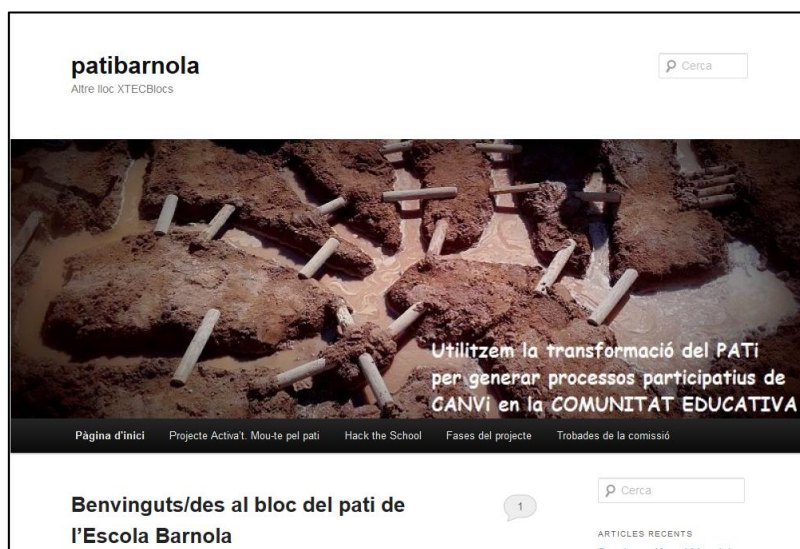

Noves tecnologies:

- Correus electrònics per mantenir informades a les famílies de les trobades.
- L'eina de comunicació de sistema unidireccional (piulapp) per recordar a les famílies l'horari i el dia de les trobades.
- S'ha emprat el twitter de l'escola [@escolabarnola](https://twitter.com/escolabarnola), per informar breument de l'evolució del procés.

- A la pàgina web de l'escola, també s'ha informat de les notícies més destacades del projecte. També s'ha destinat un apartat al bloc del pati: <http://agora.xtec.cat/esc-barnola/>
- Per tal de pensar en com ens agradaria el pati i extreure conceptes claus, l'alumnat de 6è de primària va expressar les seves idees a través dels núvols de paraules, elaborats amb eines web gratuïtes.
- S'ha creat un bloc (obert) per informar i divulgar del projecte de pati: [patibarnola](#)

La documentació s'ha de lliurar per correu electrònic a lcampo@fbofill.cat. El termini de presentació és el **8 de maig** de 2017 (fins les 12 de la nit).

